

Hrvatska i Skradin u doba Pavla Šubića Bribirskog

(Znanstveni skup *Skradin i Hrvatska u doba bana Pavla Šubića I.*,
Skradin, 9. studenoga 2012.)

Godine 2012. navršilo se 700 godina od smrti bana Pavla Šubića, jedne od najznačajnijih ličnosti hrvatske povijesti u razvijenom srednjem vijeku. Pavao Šubić je, koristeći nasljedne borbe među različitim pretendentima na ugarsko-hrvatsku krunu krajem 13. i početkom 14. stoljeća, te omogućavajući svojom podrškom dolazak dinastije Anžuvina na prijestolje, uspio pod svojom vlašću ujediniti gotovo čitav prostor od Kapele i Kvarnera do Bosne i Huma, te privremeno potisnuti Veneciju s istočnoga Jadrana. Tako je omogućio da se hrvatske povijesne zemlje u nadolazećim stoljećima poimaju u širem kontekstu ugarsko-hrvatskoga kraljevstva. Osim u političkom smislu, razdoblje njegove vladavine značajno je kao prijelomno u mnogim aspektima društvenoga, gospodarskoga i kulturnoga razvoja. Grad Skradin bio je banu Pavlu Šubiću i njegovim nasljednicima glavno sjedište, čiji su razvoj u velikoj mjeri usmjeravali i podupirali. Ispravom Pavla I. iz 1304. građani Skradina oslobođeni su dotadašnjih kmetskih dužnosti (čuvanja straže na gradskoj utvrdi, obrađivanja vinograda i oranica itd.), pa su njome zapravo stekli građanske slobode. Građani su slobode otkupili za 2000 libara, a za dodatnih 600 libara dobili su gradsku mitnicu i mesnicu, te su ubirali lučke pristojbe. Tim se činom Skradin iz *castruma* pretvorio u *civitas*.

To je bio temeljni razlog zbog kojega je upravo Skradin odabran za mjesto na

kojem će se održati međunarodni znanstveni skup o Pavlu Šubiću i vremenu u kojem je živio. Stručni nositelji skupa bili su Hrvatski studiji Sveučilišta iz Zagreba i Odsjek za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu. Suorganizator je bio i grad Skradin, a sponzor skupa bio je Nacionalni park Krka. U prostorima Nacionalnoga parka u Skradinu 9. studenoga 2012. održana su izlaganja koja su se bavila pojedinim pitanjima važnim za historiografsku elaboraciju naznačenoga povoda, a pokroviteljem skupa bila je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

Tijekom jednodnevnoga skupa “Skradin i Hrvatska u doba bana Pavla Šubića I.” izlagalo je 19 znanstvenika iz Hrvatske, Mađarske te Bosne i Hercegovine. Damir Karbić (Zavod za povijesne znanosti HAZU, Zagreb) uvodnim predavanjem izložio je cjelinu života i povijesne uloge Pavla Šubića I., dok su Mladen Ančić (Sveučilište u Zadru) i Hrvoje Kekez (Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu) govorili o odnosima Šubića i druge velike srednjovjekovne obitelji – Babonića, a Ivan Botica (Strosslavlenski institut iz Zagreba) govorio je o odnosima Šubića i Kurjakovića Krbavskih. O samom Pavlu I. kao naručitelju umjetnina govorio je i Nikola Jakšić (Sveučilište u Zadru). Širim temama bili su posvećeni referati Attila Zsoldosa (Mađarska akademija znanosti i umjetnosti) koji je izlagao na temu “Mađarska u rekonstrukciji”,

Ivana Majnarića (Leksikografski zavod Miroslav Krleža) koji je govorio o papinstvu i Kraljevini Hrvatskoj u 13. i početkom 14. stoljeća, Kosjenke Laszlo Klemar (Zagreb) koja je izlagala o Bribiru i organizaciji Bribirske županije u vrijeme Šubića, te Zdenke Janeković Römer (Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku) koja je govorila o odnosu Šubića prema Trogiru u 13. i 14. stoljeću. Istvan Petrovics (Sveučilište u Szegedu) izlagao je o ugarskim kraljevskim rezidencijama koncem 13. i početkom 14. stoljeća, Boglarka Weisz (Mađarska akademija znanosti Budimpešta) o starim i novim elementima u gospodarskoj politici Karla I., dok je Marija Karbić (Hrvatski institut za povijest, podružnica Slavonski Brod) govorila o istočnom dijelu savsko-dravskog međurječja u vrijeme vrhunca moći Šubića Bribirskih. Emir Filipović (Sveučilište u Sarajevu) obradio je temu kovanja novca u srednjovjekovnoj Bosni u vrijeme Šubića, a Tomislav Galović (Filozofski fakultet u Zagrebu) posjede rogovske opatije na skradinskom području. Srednjovjekovnoj skradinskoj povijesti i samomu gradu Skradinu bila su posvećena tri izlaganja: Ante Birin (Hrvatski institut za povijest) govorio je o temi “Srednjovjekovni Skradin: od *civitas* do *communitas*”, o diskontinuitetu u povijesti skradinskoga naselja izlagao

je Ivo Babić (Sveučilište u Splitu), dok je Branka Grbavac (HAZU, Zagreb) govorila o skradinskom notarijatu u doba bana Pavla i tijekom 14. stoljeća. O rodu Šubića, a osobito Pavla I., njegovoj slavi i sudbini u stoljećima koja slijede, a osobito o odjecima u književnosti romantizma, u djelima Stjepana Zlatovića i Ivana Despota izlagali su u svojim referatima Pavao Knezović i Marinko Šišak (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu).

Znanstveni skup osvijetlio je mnoge aspekte djelovanja Pavla Šubića i dao nove interpretacije njegove vladavine, osobito u odnosu na druge velikaške kuće hrvatskoga srednjovjekovlja. Velik dio skupa bio je posvećen Skradinu i njegovoj u povijesti Šubića, ali i ukupnoj povijesti toga razdoblja.

Drugi dan znanstvenoga skupa bio je rezerviran za obilazak ostataka Šubićeve gradine Turina u Skradinu i naravno najznamenitijega ostatka Šubićeve vladavine: ostataka antičke i srednjovjekovne Bribirske glavice. U pripremi je zbornik u kojem će biti objavljeni referati izloženi tijekom jednodnevnoga znanstvenoga skupa posvećenoga ovoj značajnoj obljetnici za hrvatsku historiografiju.

Marinko Šišak